

Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι,
Ευχαριστώ για την παρουσία σας σημερινή
εκδήλωση. Ευχαριστώ επίσης την Ο.Κ.Ε. και το
Πρόεδρό της, κ. Πολυζωγόπουλο, για την τιμή που
μου έκαναν να μου ζητήσουν να μιλήσω σε ένα
τόσο αξιόλογο ακροατήριο και για ένα τόσο καυτό
ζήτημα, το ζήτημα της ανάπτυξης και του ειδικού
ρόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γνωρίζουμε ότι ο τομέας των χρηματοοικονομικών
υπηρεσιών έχει σχέση με όλους τους παράγοντες
της οικονομίας, το νοικοκυριό και όλη τη γκάμα
εισοδηματιών από τους πιο φτωχούς στους πιο
πλούσιους, την επιχείρηση και όλους τους κλάδους
της οικονομίας, τον καταθέτη, τον ομολογιούχο,
τον επενδυτή, το ίδιο το κράτος. Γι' αυτό δεν
νοείται οικονομική ανάπτυξη χωρίς υγιή
χρηματοπιστωτικό τομέα.

Η σχέση αυτή είναι μια σχέση φιλική αλλά και
ανταγωνιστική, όπως όλες οι επαγγελματικές

σχέσεις. Γι' αυτό και ο τομέας επικεντρώνει εύκολα το ενδιαφέρον και τη συζήτηση. Σε περιόδους ύφεσης, μάλιστα, τα προβλήματα πολλαπλασιάζονται. Η ύφεση που έρχεται και στην Ελλάδα θα εντείνει τις σχέσεις.

Η σημερινή παγκόσμια κρίση λοιπόν αναδεικνύει αυτή την άμεση σχέση της οικονομίας με τον χρηματοπιστωτικό χώρο. Η κρίση ξεκίνησε από τον χρηματοοικονομικό τομέα, και συγκεκριμένα τον εξω-τραπεζικό ή σκιώδη τραπεζικό τομέα των ΗΠΑ και επεκτάθηκε στην πραγματική οικονομία. Ο φταίχτης είναι εύκολο να βρεθεί.

Η κρίση, όμως, έχει αναδείξει και τις μεγάλες διαφορές της Ελλάδας από άλλες χώρες στη σχέση του χρηματοοικονομικού χώρου με την οικονομία. Διότι την κρίση, που την έχουν υποστεί οι εργαζόμενοι και οι επιχειρήσεις διεθνώς, την έχουν επίσης υποστεί και οι υγιείς και σωστές τράπεζες, όπως οι ελληνικές. Αυτή η αντιδιαστολή πρέπει στο μέλλον να μας κάνει πιο ήπιους στην κριτική μας ενάντια στο χώρο.

Οι τράπεζες στην Ελλάδα φυσικά και κινούνται με βάση στο κέρδος. Είναι, όμως, συνεπείς φορολογούμενοι. Πληρώνουν τους εργαζόμενους για τις υπερωρίες τους. Βάζουν χρήματα στα ασφαλιστικά τους ταμεία. Δεν πέταξαν στο δρόμο χιλιάδες εργαζόμενους. Δεν είναι ούτε ήταν άπληστες, δεν αγόρασαν τοξικά προϊόντα, δεν μόχλευσαν τους ισολογισμούς τους σε απίστευτο βαθμό για να βελτιώσουν την κερδοφορία τους, δεν αλλοίωσαν την εικόνα του ρίσκου στους ισολογισμούς τους όπως έγινε στο εξωτερικό, εξαπατώντας έτσι τις εποπτικές αρχές, δεν έδωσαν δάνεια αφειδώς σε νοικοκυριά που ήξεραν ότι δεν θα μπορούσαν να ξεπληρώσουν.

B. ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: ΕΠΙΤΥΧΗΣ ΚΟΙΝΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ

Η ιστορία της σχέσης τραπεζών-ελληνικής οικονομίας των τελευταίων 10 ή 15 ετών πρέπει να μας γεμίζει αισιοδοξία για το παρόν και μέλλον. Είναι μια ιστορία κοινής πορείας προς ένα καλύτερο αύριο. Αυξήθηκε όχι μόνο το βιοτικό επίπεδο του Έλληνα αλλά και το επίπεδο υπηρεσιών των τραπεζών.

Η εποχή της πολιτικής παρέμβασης στη κατανομή των δανείων και η διαφθορά στο σύστημα χορηγήσεων έχουν περάσει ανεπιστρεπτί. Υπάρχει διαφάνεια στις τραπεζικές δραστηριότητες. Έχουν υιοθετήσει τα διεθνή λογιστικά πρότυπα. Εκδίδουν ομόλογα στη διεθνή αγορά. Και έχουν επεκταθεί με μεγάλη επιτυχία από το 2000 στη γειτονική περιοχή. Οι τράπεζές μας έχουν γίνει γνωστές ως παράδειγμα επιτυχίας των Ελλήνων. Ξένοι δημοσιογράφοι και αναλυτές εκτός Ευρώπης, όταν τους ρωτάς τι γνωρίζουν για τους σημερινούς Έλληνες, συνήθως απαντούν: **«Οι Έλληνες έχουν εφοπλιστές και τραπεζίτες».**

Γ. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Οι ελληνικές τράπεζες το 2008 είχαν την ισχυρότερη κεφαλαιακή επάρκεια σε όλη την παλαιά Ευρώπη των 15. Θυμίζω ότι η επιδείνωση της κρίσης επηρέασε τις ελληνικές τράπεζες, κυρίως επειδή έχουν την ανάγκη δανεισμού στη διατραπεζική αγορά. Έχουν περισσότερα δάνεια από καταθέσεις κυρίως στις γειτονικές χώρες.

Η επέκταση αυτή στις γειτονικές χώρες, όμως, ήταν η σωστή επενδυτική στρατηγική. Είναι δείγμα εξωστρέφειας, που θέλουμε για όλο τον επιχειρηματικό κόσμο. Οι χώρες αυτές τρέχουν και θα τρέχουν κατά μέσο όρο με υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης από την παλαιά Ευρώπη. Θέλουν και μπορούν να επιτύχουν την πραγματική σύγκλιση. Όποιος επενδύει εκεί, λοιπόν, έχει και υψηλότερη αναμενόμενη απόδοση. Υπάρχει μεγαλύτερο ρίσκο στις χώρες αυτές, αλλά η απόδοση είναι πολλαπλάσια.

Το κράτος και οι ελληνικές εποπτικές αρχές υπήρξαν γρήγορες στην αντίδρασή τους στην επιδείνωση της διεθνούς κρίσης στο τέταρτο τρίμηνο του

2008. Το ελάχιστο εγγυημένο ποσό των καταθέσεων αυξήθηκε σε χρόνο dt, ενώ ανακοινώθηκε και πακέτο διάσωσης του τραπεζικού συστήματος στα πρότυπα της ΕΕ. Το πακέτο αυτό των €28 δις, ως ποσοστό του ΑΕΠ, ήταν το **τρίτο μικρότερο στην ΕΕ** και η **ελληνική Βουλή ήταν η τελευταία** που το θέσπισε σε νόμο, ενώ μέχρι σήμερα **το μισό έχει χρησιμοποιηθεί**, στοιχεία που δείχνουν ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν ήταν ούτε είναι υπό την ίδια πίεση, όπως τραπεζικά συστήματα σε άλλες χώρες. Ούτε και φυσικά παρατηρήσαμε χρεοκοπίες τραπεζών στην Ελλάδα, όπως αλλού. Οι δε πρόσφατοι έλεγχοι κοπώσεως του τραπεζικού συστήματος από το ΔΝΤ και την Τράπεζα της Ελλάδος, δείχνουν μια πολύ καλύτερη εικόνα από την εικόνα των τραπεζών διεθνώς.

Δ. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Στο μέλλον θα δούμε μια διεθνή οικονομία που θα τρέχει με μικρότερους ρυθμούς ανάπτυξης σε σχέση με το παρελθόν, λόγω μικρότερης κατανάλωσης στις ΗΠΑ, υψηλότερου κρατικού δανεισμού από πολλές χώρες ώστε να αποφευχθούν τα χειρότερα της κρίσης, υψηλότερων ασφαλιστρών κινδύνου στα επιτόκια.

Θα δούμε και μια εποπτεία του διεθνούς τραπεζικού χώρου πολύ πιο αυστηρή. Θα δούμε ίσως και περισσότερη κανονικοποίηση. Αναμένεται να μπου κανόνες για περισσότερη διαφάνεια, πιθανόν αντι-κυκλικοί περιορισμοί στη μόχλευση, περιορισμοί στο μέγεθος των τραπεζικών ομίλων, περιορισμοί στις τιτλοποιήσεις, τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα και άλλα.

Δεν θα δούμε, όμως, μια επανάληψη της δεκαετίας του 1930, όταν ο απόλυτος φιλελευθερισμός ακολουθήθηκε από την απόλυτη αυστηρότητα στην εποπτεία και την κανονικοποίηση και από έναν πόλεμο, τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Έχουμε διδαχθεί από τα λάθη του παρελθόντος και οι

κυβερνήσεις μας και οι κεντρικές τράπεζες το έχουν αποδείξει τον τελευταίο χρόνο.

Αλλά στην πολιτική, εγχώρια ή διεθνή, ποτέ μη λες τέλος στα προβλήματα. Το ζητούμενο είναι να **μη** χρησιμοποιηθεί πολιτικά η κρίση ώστε να **εξοστρακιστεί η επιχειρηματική προσπάθεια για υγιές κέρδος και στραγγαλιστεί η διάθεση για καινοτομία και παραγωγικότητα**. Και η αποφυγή αυτού του κακού σεναρίου θα επιτευχθεί μόνον αν η παγκόσμια κοινωνία στρέψει την προσοχή της σε θέματα **κατανομής εισοδήματος**, σε θέματα που θίγουν την πλειονότητα των πολιτών και όλη την ανθρωπότητα. Δηλαδή, να συμμετέχουν όλοι από δω και μπρος στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

Ε. ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα η κρίση φέρνει στην επιφάνεια και στην προσοχή των διεθνών επενδυτών τις αυτόχθονες μακροχρόνιες αδυναμίες της χώρας μας: Τα **διπλά ελλείμματα**, τα οποία αυξάνουν τον **κίνδυνο μακροχρόνιας στασιμότητας**: Πρώτον, το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας, που απεικονίζεται στο τεράστιο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών και τον υψηλό ελληνικό πληθωρισμό σε σχέση με την Ευρωζώνη. Δεύτερον, ο αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας, που απεικονίζεται στο ετήσιο δημοσιονομικό έλλειμμα, στο αυξανόμενο δημόσιο χρέος.

Απαιτούνται δύο ειδών πολιτικές: **Άμυνας και επίθεσης**. Άμυνα σημαίνει να φτιάξουμε πρώτα το σπίτι μας, δηλαδή τον δημόσιο τομέα, και στη συνέχεια να προχωρήσουμε σε εκείνες τις μεταρρυθμίσεις που έχουν το μικρότερο κόστος. Έτσι, ξεκινάμε με μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών. Οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας έρχονται αργότερα και με συναίνεση.

Επίθεση σημαίνει ότι ακολουθούμε ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης με έμφαση την εξωστρέφεια και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Στηρίζουμε τις παραγωγικές επενδύσεις και την καινοτομία. Προσέχουμε ιδιαίτερα τους συντελεστές παραγωγής. Δίνουμε, δηλαδή, έμφαση στην Παιδεία, όπου με λίγους πόρους μπορούμε να έχουμε πολλαπλάσια αποτελέσματα αν καταφέρουμε να δημιουργήσουμε μια νεολαία που σκέφτεται κριτικά, που ψάχνει το καινοτόμο. Σημαίνει ότι δίνουμε έμφαση και στον χώρο της Υγείας, όπου ιδιωτικός και δημόσιος τομέας ανταγωνίζονται. Μάλιστα μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και την ιστορική εμπειρία από τον τραπεζικό τομέα, όπου ο ανταγωνισμός με τον ιδιωτικό τομέα δημιούργησε ανταγωνιστικές, υπό κρατικό έλεγχο, τράπεζες.

Κυρίες και κύριοι,

Για την Ελλάδα υπάρχουν **δύο δρόμοι** μπροστά μας. Ο δρόμος της αδράνειας, της εσωστρέφειας και της συρρίκνωσης, όπου το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών θα λυθεί εν μέρει από μια βαθειά ύφεση διάρκειας, όταν τα νοικοκυρά δεν θα αγοράζουν ξένα προϊόντα επειδή δεν έχουν χρήματα για να πληρώσουν και το δημοσιονομικό έλλειμμα θα μειωθεί επειδή το δημόσιο δεν θα μπορεί να πληρώσει και θα πιεστεί να κόψει ακόμα και τις παραγωγικές δαπάνες.

Υπάρχει και ο **δεύτερος δρόμος της εξωστρέφειας**, της σκληρής δουλειάς και της αντιμετώπισης των προβλημάτων, όπου τα ελλείμματα μειώνονται επειδή αυξάνονται οι εξαγωγές, χωρίς να περιορίζεται το βιοτικό επίπεδο. Τον περιέγραφα το δρόμο αυτό. Εκεί μπορούν να βοηθήσουν και οι τράπεζες. Για να πετύχουμε το δεύτερο δρόμο, δεν αρκεί να βασιστούμε στο χρηματοοικονομικό τομέα. Πρέπει να κάνουμε και σε άλλους τομείς της οικονομίας αυτό που κάναμε στο τραπεζικό χώρο, ο οποίος παραμένει ένα

επιτυχές παράδειγμα διαρθρωτικών
μεταρρυθμίσεων προς **μίμηση**.

Θέλουμε στο μέλλον, οι εκτός Ευρώπης ξένοι να
γνωρίζουν όχι μόνο τους Έλληνες εφοπλιστές και
τραπεζίτες, αλλά όλους τους Έλληνες.

Ευχαριστώ.